

VELIKO VEĆE
PREDMET PALADI PROTIV MOLDAVIJE
(*Predmet br. 39806/05*)
PRESUDA
STRAZBUR
10. mart, 2009.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

1. Podnosilac predstavke je rođen 1953. godine i živi u Kišinjevu.
2. Činjenice ovog predmeta koje su iznele strane mogu ukratko da se prikažu na sledeći način.
3. Podnosilac predstavke je bio zamenik gradonačelnika Kišinjeva i predavač na Akademiji ekonomskih studija u Moldaviji. Držan je u pritvorskom centru Centra za borbu protiv privrednog kriminala i korupcije (CBPKK) od 24. septembra 2004. do 25. februara 2005. Na dan 25. februara 2005. je premešten u pritvorski centar br. 3 Ministarstva pravde u Kišinjevu (takođe poznat pod imenom Zatvor br. 3 a kasnije preimenovan u Zatvor br. 13). Podnosilac predstavke pati od većeg broja oboljenja (v. stavove 22 i 25 niže).

A. Postupak protiv podnosioca predstavke

4. Podnosilac predstavke je optužen u tri odvojena krivična postupka za kršenje člana 185(3) starog Krivičnog zakonika i člana 327(2) novog Krivičnog zakonika (CP) zbog zloupotrebe službenog položaja i prekoračenja ovlašćenja (*excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu; abuzul de putere sau abuzul de serviciu*).

[.....]

B. Zdravstveno stanje i lečenje podnosioca predstavke

5. Podnosilac predstavke je 24. septembra 2004. pritvoren u pritvorskom centru CBPKK. Lekarska komisija je 29. septembra 2004. pregledala zdravstveni karton podnosioca predstavke na zahtev njegove žene i dala

sledeću dijagnozu: dijabetes tip 2 (zavisan od insulina), polineuropatija, dijabetički angiospazam, autoimuni tireoiditis u drugoj fazi, posledice traume glave sa intrakranijalnom hipertenzijom, vazovagalni spazmi, hronični opstruktivni bronhitis, hronični pankreatitis praćen zastojem rada žlezda, hronični aktivni hepatitis i astenični sindrom. Žena podnosioca predstavke je 14. novembra 2004. obavestila sud o nalazima lekarske komisije.

6. Prema podnosiocu predstavke, pritvorski centar CBPKK nije imao medicinsko osoblje do kraja februara 2005. kada je zaposlio lekara opšte prakse. Tvrdio je da je u više navrata tražio lekarsku pomoć ali da su ga lečili samo lekari drugih institucija koji su ga obilazili u hitnim slučajevima. Centar je 28. septembra 2004. pozvao hitnu pomoć zbog akutne hipertenzije podnosioca predstavke. Lekar je je izdao uput za endokrinologa, koji je podnosioca predstavke pregledao 21. decembra 2004. Podnosilac predstavke je takođe obavestio tužioca i sud o posebnim režimima ishrane i lečenja koji su mu potrebni ali od njih nije dobio nikakav odgovor. Podneo je primerke žalbi njegove žene, majke i jedne parlamentarne grupe organima CBPKK, Odeljenju za zatvore, sudu koji je postupao po njegovom predmetu, predsedniku Moldavije, ministru pravde i drugim organima. Žena podnosioca predstavke je primila nekoliko zvaničnih odgovora u kojima je u suštini obavestena da su njenog muža u više navrata pregledali razni lekari i da će mu po potrebi biti pružena lekarska pomoć.

7. Lekar B.E., po specijalnosti psihoneurolog, je 15. februara 2005. pregledao podnosioca predstavke i zaključio da je njegovo zdravstveno stanje „nestabilno uz blago poboljšanje“ i da mora da nastavi lečenje pod nadzorom. Podnosilac predstavke je 25. februara premešten u pritvorski centar Zatvora br. 3 u Kišinjevu.

8. Lekarska komisija Minisarstva zdravlja i socijalne zaštite je po nalogu suda pregledala podnosioca predstavke 2. marta 2005. B.I, neurolog i član komisije, utvrdio je da podnosilac predstavke boluje od encefalopatije, polineuropatije endokrinog porekla, hipertenzije, perifernog vaskularnog oboljenja i inferiorne paraplegije. Preporučio je bolničko lečenje podnosioca predstavke. Z.A, endokrinolog i član komisije, je utvrdio da podnosilac predstavke boluje od dijabetesa, makro i mikro angiopatije, kardiomiopatije, arterijske hipertenzije, dijabetičke steatoze jetre, tireoditisa, hipotireoditisa i encefalopatije. Preporučio je poseban režim ishrane i bolničko lečenje na specijalizovanim klinikama (endokrinologiji-kardiologiji-neurologiji). E.V, šef Odeljenja za kardiologiju Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite i član komisije, utvrdila je da podnosilac predstavke boluje od ishemične kardiomiopatije i miokardiopatije, nestabilne angine pektoris, produženih napada tokom prethodne dve nedelje, 3. stepena arterijske hipertenzije, 2. stepena kongestivnog srčanog oboljenja, hipertenzije i oboljenja nadbubrežne žlezde, dijabetičkog vaskularnog oboljenja i dilatacije grudnog koša. E.V. je preporučila bolničko lečenje podnosioca predstavke u

kardiološkoj jedinici kako bi lekari proučili i sprečili opasnost od infarkta miokarda. Smatrala je da je neophodno primeniti terapiju antikoagulantima ali je primetila da, obzirom na opasnost od gastričnog krvarenja, takvo lečenje mora biti sprovedeno samo u uslovima strogog nadzora kako bi hirurzi bili nadohvat ruke i mogli po potrebi da reaguju.

9. Sud je na osnovu ovih preporuka naložio premeštanje podnosioca predstavke u zatvorsku bolnicu.

10. Lekar V.P., neurolog Republičkog neurološkog centra (RNC) Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite, je po nalogu Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite pregledao podnosioca predstavke 20. maja 2005. Potvrdio je prethodne dijagnoze i preporučio složeno lečenje u specijalizovanoj neurološkoj jedinici Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite, koje bi obuhvatalo primenu terapije hiperbaričnim kiseonikom. (HBO).

11. Direktor zatvorske bolnice u kojoj se podnosilac predstavke nalazio je 30. maja 2005. obavestio sud o preporukama V.P. i naveo da se podnosiocu predstavke daju prepisani lekovi ali ne i terapija HBO, koju zatvorska bolnica nije mogla da sprovodi jer nije imala potrebnu opremu. Takođe je obavestio sud da podnosilac predstavke ne može da prisustvuje sudskim ročištima zbog svog zdravstvenog stanja.

12. Okružni sud sektora Centar¹ je 1. juna 2005. zaključio da se zdravstveno stanje podnosioca predstavke i još jednog suokrivljenog pogoršalo i odložio je razmatranje njihovih predmeta „dok ne ozdrave“. Sud nije odgovorio na zahtev žene podnosioca predstavke da ga oslobodi kako bi mogao da se leči, kao ni na gore navedeno pismo direktora zatvorske bolnice.

13. U pismima od 9, 17. i 22. juna, 5. jula i 1. avgusta 2005, direktor zatvorske bolnice je ponovo obavestio sud o nepostojanju potrebne opreme za lečenje koje je prepisao V.P.

14. Lekarska komisija Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite, koju su činili lekari RNC, je 7. i 15. septembra 2005. pregledala podnosioca predstavke i 16. septembra 2005. preporučila, između ostalog, lečenje terapijom HBO u specijalizovanoj neurološkoj jedinici..

15. Direktor zatvorske bolnice je 16. septembra 2005. u ime podnosioca predstavke potvrdio da bolnica nema neophodnu opremu da sprovodi preporučeno neurološko lečenje. Ta informacija je podneta Okružnom sudu sektora Centar.

16. Helsinški komitet za ljudska prava je nakon posete podnosiocu predstavke u bolnici 19. septembra 2005. podneo *amicus curiae* - izveštaj prijatelja suda. Smatrao je da su uslovi lišenja slobode i lečenja podnosioca predstavke potpuno neprimereni njegovom zdravstvenom stanju i

¹ Opština Kišinjev je podeljena na pet sektora, a jedan od njih se naziva Centar

protestovao je protiv odluke o obustavljanju razmatranja njegovog predmeta dok ne ozdravi..

17. Obzirom na nalaze lekarske komisije Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite od 16. septembra 2005. godine u kojima se preporučuje lečenje podnosioca predstavke u specijalističkoj neurološkoj jedinici, Okružni sud sektora Centar je 20. septembra 2005. naložio njegovo upućivanje u RNC, državnu instituciju, na 30 dana. Prema Državi, lečenje u RNC je u periodu od septembra do novembra 2005. obično trajalo između osam i devet dana.

18. Podnosilac predstavke je 27. septembra 2005. zamolio Okružni sud sektora Centar da zatraži izveštaj veštaka o njegovom zdravstvenom stanju pre i posle hapšenja, kao i o njegovom stanju na dan kada je podneo molbu. U odluci donetoj istog dana, Okružni sud sektora Centar je odbio molbu podnosioca predstavke uz obrazloženje da nema sumnji koje bi dovele u pitanje njegovo zdravstveno stanje.

19. Podnosilac predstavke je neutvrđenog datuma zamolio upravu RNC da opiše njegovo zdravstveno stanje i lečenje. Nije dobio odgovor. Sud je 17. oktobra 2005. naložio RNC da odmah odgovori i sud je primio taj odgovor 20. oktobra 2005. RNC je u njemu izložio svoju dijagnozu stanja podnosioca predstavke i zaključio da je njegovo zdravstveno stanje nestabilno i da mu je potrebno dalje lečenje. Okružni sud sektora Centar je na osnovu pisma RNC 20. oktobra 2005. produžio lečenje podnosioca predstavke do 10. novembra 2005.

20. Prema potvrdi koju je izdala jedinica HBO Republičke kliničke bolnice (RKB), podnosilac predstavke je u toj jedinici primio pet HBO tretmana počev od 2. novembra 2005. Podnosiocu predstavke je prepisano 12 tretmana, koje je trebalo da primi do 28. novembra 2005. Prema podnosiocu predstavke, svaki drugi dan je pod pratnjom odvođen iz RNC da primi terapiju u RKB, gde je takođe započeo terapiju akupunktura. Podnosilac predstavke je podneo primerak potvrde Okružnom sudu sektora Centar, koji je 10. novembra 2005. odlučio da treba da bude premešten u zatvorsku bolnicu. Sud je svoju odluku zasnovao na pismu RNC od 9. novembra 2005. u kojem je bilo navedeno da se stanje podnosioca predstavke stabilizovalo i da će biti otpušten 10. novembra 2005. U pismu od 9. novembra 2005. podnosiocu predstavke je postavljena sledeća dijagnoza: ozbiljan subkompenzovan dijabetes tip 2 (zavisan od insulina) dijabetička retinopatija, autoimuni tireoditis, hipotireoditis, ishemijska kardiomiopatija, angina pectoris, visokorizična arterijska hipertenzija, miokardiopatija, retka supraventrikularna ekstrasistolija, 2. faza discirkulatorne mešovite encefalopatije, cerebralna atrofija, piramidalna insuficijencija, naročito na desnoj strani, dijabetička polineuropatija, i astenodepresivni sindrom. U pismu je takođe navedeno da bi dalje lišenje slobode podnosioca predstavke „doprinelo permanentnom stanju psihomotivne napetosti koja bi, pak, prouzrokovala fluktuacije arterijskog

pritiska i nivoa šećera u krvi“. Ista dijagnoza je navedena u otpusnoj listi podnosioca predstavke koju je RNC izdao 10. novembra 2005.

21. Obzirom da RNC u listi nije preporučio lečenje HBO, sud je smatrao nebitnim što su tretmani HBO zakazani do kraja novembra.

22. Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite je 16. novembra 2005. odgovorilo na pitanja pravnog zastupnika Države vezana za potrebu lečenja podnosioca predstavke. Ono je u pismu navelo da je grupa lekara pregledala zdravstveni karton podnosioca prijave 17. novembra 2005. i zaključila da njemu nije potrebno bolničko lečenje „u bilo kakvoj medicinskoj ustanovi, uključujući i (RNC)“ i da njegovo lečenje može biti i vanbolničko.

23. Podnosioca predstavke je 24. novembra 2005. pregledao psihoterapeut, koji je postavio dijagnozu cerebralno-organskog asteničnog poremećaja, anksiozno-depresivnog poremećaja organsko-psihogenog porekla i teškog oblika egzistencijalnog stresa.

24. Podnosilac predstavke je trebalo da bude otpušten iz RNC 29. novembra 2005. U njegovoj otpusnoj listi iz RNC od 29. novembra 2005. je ponovo navedena dijagnoza postavljena 9. novembra 2005, kojoj je pridodata dijagnoza upale prostate. RNC je, između ostalog, preporučio i tretmane HBO svakog drugog dana. Sud je 30. novembra 2005. naložio premeštanje podnosioca predstavke u Republičku kliničku bolnicu (RKB) na deset dana kako bi tamo primao tretmane HBO. Nakon što je obavešten da je podnosilac predstavke izgubio svest i da je kolima hitne pomoći odvežen u Opštinsku kliničku bolnicu (OKB) zbog sumnje na zastoj srca, sud je istog dana izmenio svoju odluku i naložio njegovo lečenje u OKB.

25. Podnosilac predstavke je u pismu Sudu od 12. februara 2007. podneo potvrdu o invaliditetu drugog stepena izdatu 20. juna 2006.

26. Ministar zdravlja je 11. marta 2008. naložio uspostavljanje lekarske komisije koja će utvrditi zdravstveno stanje podnosioca predstavke u razdoblju od 21. septembra do 30. novembra 2005. Komisija je utvrdila da je podnosilac predstavke primio sve terapije koje je odredio RNC dok je bio držan u zatvorskoj bolnici. Pored toga je utvrdila da u slučaju podnosioca predstavke nije bila potrebna terapija HBO, već da je ona jednostavno predstavljala dopunsku terapiju za dijabetes i komplikacije koje on prouzrokuje. Prekid terapije HBO nije uticao na zdravlje podnosioca predstavke, kao što dokazuju stabilni nivoi šećera u njegovoj krvi pre i posle prekida.

C. Zahtevi podnosioca predstavke za razmatranje opravdanosti lišenja slobode (*habeas corpus*)

27. Sud je 23. juna 2005. odbacio zahtev podnosioca predstavke za razmatranje opravdanosti lišenja slobode uz sledeće obrazloženje:

“... i dalje postoje opravdani razlozi za produžavanje lišenja slobode okrivljenog do suđenja jer su optužbe protiv njega zasnovane na okolnostima koje sud još nije

razmatrao te bi preinačenje te preventivne mere mogla da spreči utvrđivanje istine u suđenju za krivično delo.“

28. Podnosilac predstavke je 8. jula 2005. podneo još jedan zahtev za razmatranje opravdanosti lišenja slobode pozvavši se na članove 2 i 3 Konvencije i istakavši da je njemu uskraćeno medicinsko lečenje neophodno za oporavak premda je razmatranje njegovog slučaja obustavljeno dok se ne oporavi. Sud je odložio razmatranje njegovog zahteva. Razmatranje njegovog zahteva je ponovo odloženo 11. jula 2005. na neodređeno vreme.

29. Sudija L.V. je bio odsutan 18. jula i razmatranje predmeta je odloženo. Na dan 22. jula 2005. su bili odsutni drugi članovi suda te je razmatranje predmeta još jedanput odloženo.

30. Podnosilac predstavke je 25. jula 2005. zatražio primerke zapisnika suda od 8. i 11. jula 2005. i obavestio sud da mu se zdravstveno stanje pogoršalo. Njegov zahtev je odbijen. Okružni sud sektora Centar je 3. avgusta 2005. obavestio podnosioca predstavke da je razmatranje njegovog zahteva za razmatranje opravdanosti lišenja slobode odloženo dok Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite ne odgovori na njegov upit o stanju podnosioca predstavke od 7. jula 2005.

31. Okružni sud sektora Centar je 20. septembra 2005. odbacio zahtev podnosioca predstavke za razmatranje opravdanosti lišenja slobode „i dalje postoje opravdani razlozi za produžavanje lišenja slobode“. Sud je takođe odbacio žalbu podnosioca predstavke da njegovo neadekvatno lečenje predstavlja nečovečno i ponižavajuće postupanje:

„... nema dokaza o nečovečnom ili ponižavajućem postupanju jer je predstavnik (zatvorske bolnice) izjavio da je (podnosiocu predstavke) pruženo neophodno medicinsko lečenje u bolnici.“

Sud je, međutim, istovremeno naložio premeštanje podnosioca predstavke u RNC (v. stav 34 više).

32. Sud nije razmatrao žalbu podnosioca predstavke na odluku o odbacivanju njegovog zahteva za razmatranje opravdanosti lišenja slobode 27. septembra 2005. jer je zaključio da njegova odluka ne podleže žalbi. Sud je takođe odbacio njegov zahtev za lekarski pregled kako bi se utvrdilo njegovo trenutno zdravstveno stanje i način na koji je lečen tokom lišenja slobode.

33. Podnosilac predstavke je 11. oktobra 2005. podneo još jedan zahtev za razmatranje opravdanosti lišenja slobode u kojem je, između ostalog, osporio dalje postojanje bilo kakve razumne sumnje koja opravdava njegovo dalje lišenje slobode. Pozvao se na zaključak o povredi člana 5 Konvencije u predmetu *Sarban v. Moldova* (br. 3456/05, od 4. oktobra 2005) kao na novu okolnost koja opravdava ponovno razmatranje neophodnosti njegovog lišenja slobode. Sud je odbacio njegov zahtev, zaključivši da mora da protekne bar jedan mesec od dana poslednjeg razmatranja takvog zahteva pre podnošenja novog zahteva. Takođe je

zaključio da presuda na koju se podnosilac predstavke poziva ne predstavlja novu okolnost, jer se odnosi samo na g. Sarbana a ne i na podnosioca predstavke.

34. Podnosilac predstavke je 10. novembra 2005. zamolio Okružni sud sektora Centar da naloži nastavak njegovog lečenja u RNC ili njegovo oslobađanje na osnovu njegovog zahteva za razmatranje opravdanosti lišenja slobode. Sud je odbio zahtev za nastavak lečenja u RNC (v. stav 37 više) i nije razmatrao njegov zahtev za razmatranje opravdanosti lišenja slobode.

35. Okružni sud sektora Centar je 15. novembra 2005. odbio zahtev za razmatranje opravdanosti lišenja slobode podnosioca predstavke, zaključivši da:

„... nisu razmotreni svi dokazi; (podnosilac predstavke) je bio zamenik gradonačelnika Kišinjeva i i dalje ima uticaja na svedoke koji tek treba da budu ispitani; možda će omesti predstavljanje originalnih dokaza sudu koji se još nalaze u posedu opštine Kišinjev.”

36. Lišenje slobode do suđenja podnosioca predstavke je 15. decembra 2005. zamenjeno obavezom da ne napušta grad u kojem živi.

D. Privremena mera Suda

37. U četvrtak 10. novembra 2005. uveče, Sud je faksom prosledio Vladi Moldavije privremenu meru u skladu sa pravilom 39 Poslovnika Suda, po kojoj „podnosilac predstavke ne treba da bude premešten iz (RNC). Ova privremena mera će biti na snazi dok Sud ne bude u prilici da razmotri njegov predmet, tj, najkasnije do 29. novembra 2005.“ Ista poruka je nekoliko puta poslata faksom u petak, 11. novembra 2005, ujutro. Zamenik sekretara Četvrtog odeljenja je 11. novembra 2005. nekoliko puta okretao brojeve telefona koje im je dao pravni zastupnik Države ali se na njih niko nije javljao.

38. Advokat podnosioca predstavke je u petak 11. novembra 2005. ujutro zatražio od suda da odloži izvršenje svoje odluke od 10. novembra 2005. i da spreči premeštanje podnosioca predstavke iz RNC. Podneo je primerak faksa Evropskog suda za ljudska prava o privremenoj meri. Okružni sud sektora Centar nije održao raspravu i nije odgovorio na njegov zahtev. Podnosilac predstavke je konačno prebačen u zatvorsku bolnicu istog dana.

39. Advokat podnosioca predstavke je u ponedeljak 14. novembra 2005. obavestio predsednika Vrhovnog pravosudnog veća (*Consiliul Superior al Magistraturii*) da sudija L.V., predsednica Okružnog suda sektora Centar, nije razmatrala njegov zahtev od 11. novembra 2005. i zamolio ga da hitno preduzme korake kojima će obezbediti sprovođenje naloga Suda u vezi sa privremenim merama. Advokat je istog dana podneo sličan zahtev pravnom zastupniku Moldavije pred Sudom i Kancelariji glavnog tužioca, u kojem je

naveo da je tužilac zadužen za predmet podnosioca predstavke podržao njegov zahtev da njegov klijent nastavi sa lečenjem u RNC. Takođe je naveo da odluka o transferu podnosioca predstavke nije bila izvršena do 10 ujutro, kada je on svoj zahtev podneo Okružnom sudu sektora Centar.

40. Istog dana po prijemu zahteva pravnog zastupnika Države, Okružni sud sektora Centar je naložio ponovni prijem podnosioca predstavke u RNC do 29. novembra 2005. Strane se spore o događajima koji su usledili. Prema podnosiocu predstavke, doveden je u RNC u 18:30, ali je uprava odbijala da ga primi šest sati. Uprava je primila podnosioca predstavke kada mu je pozlilo, posle ponoći. Prema Državi, podnosilac predstavke je primljen na dan kada je Okružni sud sektora Centar naložio njegov prijem a do zakašnjenja je došlo jer su lekari smatrali da podnosiocu predstavke nije neophodno dalje lečenje u RNC. Pravni zastupnik Države je lično nadzirao izvršenje naloga.

41. Podnosilac predstavke je podneo primerak izveštaja emitovanog na televizijskom kanalu PRO-TV o događajima u RNC. Izveštač je izjavio da je podnosilac predstavke čekao šest sati na odluku o prijemu i da je konačno primljen posle ponoći. Lekari su obavestili izveštača da su prvo odbili da prime podnosioca predstavke jer nisu imali njegov zdravstveni karton i da su ga primili tek nakon što im je dostavljen zdravstveni karton. U intervjuu istom izveštaču, pravni zastupnik Države je izjavio je da je prijem kasnio zbog „određenih tehničkih, organizacionih pitanja“. To je u svojoj izjavi potvrdio i zamenik šefa Odeljenja za zatvore.

42. Vrhovno pravosudno veće je 12. decembra 2005. obavestilo advokata podnosioca predstavke u odgovoru na njegovo pismo od ponedeljka, 14. novembra 2005. da je Okružni sud sektora Centar zvanično obavešten o privremenim merama koje je odredio Evropski sud putem faksa koji mu je pravni zastupnik Države poslao 14. novembra 2005. u 14:19. Sud je nakon hitne rasprave naložio ponovni prijem podnosioca predstavke u RNC.

[.....]

PRAVO

43. Podnosilac predstavke se žalio na kršenje njegovih prava zajemčenim članom 3 Konvencije koje je nastupilo zbog nadekvatne lekarske pomoći koju je primao dok je bio u pritvoru. Prema članu 3:

„Niko ne sme biti podvrgnut mučenju, ili nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.“

44. Podnosilac predstavke je takođe smatrao da je njegovo lišenje slobode bilo suprotno članu 5(1) Konvencije jer nije bilo zakonskog osnova za njegovo lišenje slobode do suđenja i da je uhapšen premda nije bilo

opravdane sumnje da je počinio neko krivično delo. Prema članu 5(1), u meri u kojoj je relevantan::

„Svako ima pravo na slobodu i bezbednost ličnosti. Niko ne može biti lišen slobode osim u sledećim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

...

- (c) u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja lica pred nadležnu sudsku vlast zbog opravdane sumnje da je izvršilo krivično delo, ili kada se to opravdano smatra potrebnim kako bi se predupredilo izvršenje krivičnog dela ili bekstvo po njegovom izvršenju;”

45. Podnosilac predstavke je tvrdio da mu je prekršeno pravo iz člana 5(3) Konvencije jer njegovo lišenje slobode do suđenja nije bilo zasnovano na „relevantnim i dovoljnim razlozima“. Takođe se žalio na odluku da se razmatranje njegovog predmeta obustavi dok ne ozdravi. Prema relevantnim odredbama člana 5(3):

„Svako ko je uhapšen ili lišen slobode shodno odredbama iz stava 1.c ovog člana ... imaće pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se usloviti jemstvima da će se lice pojaviti na suđenju.”

46. Podnosilac predstavke je takođe tvrdio da su dugotrajno razmatranje njegovog zahteva za razmatranje opravdanosti lišenja slobode, odbijanje razmatranja njegove žalbe na odbijanje tog zahteva i odbijanje sledećeg zahteva za razmatranje opravdanosti lišenja slobode na osnovu novih okolnosti svaki ponaosob predstavljali povredu člana 5(4) Konvencije, prema kojem:

„Svako ko je lišen slobode ima pravo da pokrene postupak u kome će sud hitno ispitati zakonitost lišenja slobode i naložiti puštanje na slobodu ako je lišenje slobode nezakonito.”

47. Konačno, podnosilac predstavke se žalio na nesprovođenje privremene mere koju je odredio Sud. Smatrao je da time prekršen član 34, prema kojem:

„Sud može da prima predstavke od svake osobe, nevladine organizacije ili grupe lica koji tvrde da su žrtve povrede prava ustanovljenih Konvencijom ili protokolima uz nju, učinjene od strane neke Visoke strane ugovornice. Visoke strane ugovornice obavezuju se da ni na koji način ne ometaju stvarno vršenje ovog prava.”

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 3 KONVENCIJE

A. Presuda Veća

48. Veće je jednoglasno zaključilo da je prekršen član 3 Konvencije obzirom na nespornu potrebu podnosioca predstavke za stalnom

specijalističkom lekarskom pomoći i na odsustvo ili ograničenost takve pomoći tokom njegovog lišenja slobode (v. stavove 73-85 presude Veća)

B. Podnesci strana

1. Država

49. Država je izjavila da podnosilac predstavke nije bolovao ni od jedne bolesti zbog koje nije smeo da bude lišen slobode. Tokom lišenja slobode mu je pružana sva preporučena medicinska nega sa izuzetkom terapije hiperbaričnim kiseonikom (HBO). HBO je, međutim, predstavljala samo dopunsku terapiju za koju tokom kliničkih ispitivanja nije dokazano da ima ikakve vidljive efekte po zdravlje pacijenata sličnog zdravstvenog stanja kao i podnosilac predstavke. Podnosioca predstavke je tokom lišenja slobode pregledao veći broj lekara i kasnije je stavljen pod medicinski nadzor bolničkih lekara, koji su se pridržavali svih terapija koje su mu specijaliste prepisale. Uslovi njegovog lišenja slobode i lečenja stoga nisu predstavljali postupanje suprotno članu 3 Konvencije.

2. Podnosilac predstavke

50. Podnosilac predstavke je izjavio da tokom lišenja slobode nije dobio adekvatnu medicinsku pomoć, kao što je Veće zaključilo. Podneo je dokumenta koja se nisu nalazila u spisu predmeta koje je Veće razmatralo a koja su ukazivala na to da se ozbiljno razboleo uskoro nakon što su vlasti odbile da obezbede nastavak njegovog lečenja u neurološkoj jedinici. Pola godine kasnije mu je zvanično priznat invaliditet drugog stepena povezan sa bolestima koje nisu bile adekvatno lečene tokom njegovog lišenja slobode.

C. Ocena Velikog veća

51. Sud ponavlja da „Država mora da se postara da se pritvorenici drže u uslovima koji podrazumevaju poštovanje njihovog ljudskog dostojanstva, da ih način i metod izvršenja mere ne izlaže patnjama koje prevazilaze stepen patnji koji je neizbežan tokom lišenja slobode i da, imajući u vidu praktične zahteve lišenja slobode, adekvatno zaštititi njihovo zdravlje i blagostanje, između ostalog, putem obezbeđivanja potrebne medicinske pomoći“ (v. predmet *Kudła v. Poland* [GC], br. 30210/96, § 94, ECHR 2000-XI).

52. Veliko veće primećuje da je podnosilac predstavke imao ozbiljne zdravstvene probleme, što je potvrdio i veći broj lekara specijalista (v. stavove 22-43 više). Na osnovu činjenica ovog predmeta je takođe jasno da podnosiocu predstavke nije pružena lekarska pomoć koju je njegovo stanje iziskivalo, kao što je Veće detaljno obrazložilo u svojoj presudi (v. presudu Veća, § 76-85). Veliko veće se slaže sa Većem da je u pogledu

zdravstvenog stanja podnosioca predstavke i opšteg nivoa medicinske pomoći koju je primio tokom lišenja slobode, postupanje kojemu je on bio izložen bilo suprotno članu 3 Konvencije.

[.....]

IV. NAVODNA POVREDA ČLANA 34 KONVENCIJE

53. Prema članu 34 Konvencije:

„Sud može da prima predstavke od svake osobe, nevladine organizacije ili grupe lica koji tvrde da su žrtve povrede prava ustanovljenih Konvencijom ili protokolima uz nju, učinjene od strane neke Visoke strane ugovornice. Visoke strane ugovornice obavezuju se da ni na koji način ne ometaju stvarno vršenje ovog prava.”

A. Presuda Veća

54. Veće je sa šest glasova za i jednim glasom protiv zaključilo da je u ovom predmetu došlo do kršenja člana 34 Konvencije. Izjavilo je konkretno sledeće (§ 97-100):

„97. Sud prima k znanju sled događaja pošto je Državi odredilo privremene mere... Očigledno da je tokom svake faze postupka sprovođenja privremenih mera dolazilo do ozbiljnih previda, počev od odsustva službenika u Kancelariji pravnog zastupnika Države koji bi se javljali na hitne telefonske pozive iz Sekretarijata, nepostupanja te kancelarije od jutra 11. novembra 2005. do popodneva 14. novembra 2005..., kao i propusta Okružnog suda sektora Centar da hitno razmatra to pitanje na zahtev advokata podnosioca predstavke od 11. novembra 2005. Zabrinutost, konačno, izaziva i šestočasovno odbijanje prijema podnosioca predstavke u RNC uprkos privremenim merama Suda i odluci domaćeg suda.

98. Sud primećuje da se podnosilac predstavke nalazio u ozbiljnom stanju, zbog kojeg se na osnovu dokumenata raspoloživih u relevantno vreme činilo da će njegovom zdravlju biti naneta neposredna i nepopravljiva šteta. Upravo je ta opasnost predstavljala razlog zbog kojeg je Sud odredio privremenu meru. Kašnjenje u sprovođenju te mere srećom nije proizvelo nikakve loše posledice po život ili zdravlje podnosioca predstavke. Sud, međutim, ne može da prihvati da odgovornost Države što nije ispunjavala svoje obaveze iz Konvencije treba da zavisi od nepredvidljivih okolnosti kao što je (ne)postojanje hitnih zdravstvenih problema tokom perioda nesprovođenja privremenih mera. Bilo bi suprotno predmetu i svrsi Konvencije kada bi Sud zahtevao dokaze ne samo o opasnosti od nepopravljive štete po jedno od osnovnih prava iz Konvencije (kao što su ona zaštićena članom 3, vidi, na primer, predmet *Aoulmi v. France*, br. 50278/99, § 103, ECHR 2006-I (izvodi)), već i o stvarnoj šteti pre no što je ovlašćen da zaključi da li je neka Država prekršila svoju obavezu da sprovodi privremene mere.

99. Sud smatra da je propust domaćih vlasti da hitno sprovedu privremenu meru koju je odredio Sud sam po sebi ugrozio mogućnost podnosioca predstavke da nastavi postupak žalbe pred Sudom, te da je stoga on bio suprotan zahtevima iz člana 34 Konvencije. Ovo je dodatno iskomplikovano, prvo, očiglednim nedostatkom jasnih odredbi u domaćem zakonodavstvu i praksi koje bi od domaćeg suda iziskivale hitno postupanje po privremenoj meri; i, drugo, propustima u organizaciji aktivnosti

Kancelarije pravnog zastupnika Države koji su doveli do toga da ona nije pravovremeno reagovala na privremenu meru i obezbedila da bolničke vlasti imaju sve neophodne medicinske dokumente na raspolaganju....

100. U svetlu veoma ozbiljne opasnosti kojoj je podnosilac predstavke bio izložen zbog kašnjenja u sprovođenju privremene mere i bez obzira na relativno kratko trajanje takvog kašnjenja, Sud zaključuje da je u ovom predmetu došlo do kršenja člana 34 Konvencije.”

[.....]

C. Ocena Velikog veća

1. Opšta načela

55. Član 34 Konvencije nalaže Državama članicama da ni na koji način ne ometaju delotvorno vršenje prava na pristup Sudu nekog podnosioca predstavke. Kao što je Sud zaključio u predmetu *Mamatkulov and Askarov v. Turkey* [GC] (br. 46827/99 i 46951/99, § 100, ECHR 2005-I):

“... odredba vezana za pravo na pojedinačne predstavke (član 34, ranije član 25 Konvencije pre no što je Protokol br. 11 stupio na snagu) predstavlja jednu od osnovnih garantija delotvornosti sistema zaštite ljudskih prava u skladu sa Konvencijom. Prilikom tumačenja takve ključne odredbe, Sud mora da uzima u obzir poseban karakter Konvencije kao ugovora za kolektivno ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda. Za razliku od klasičnih vrsta međunarodnih ugovora, Konvencija sadrži više od pukih recipročnih aranžmana između Država ugovornica. Njome se stvara više od mreže uzajamnih, bilateralnih aranžmana, objektivnih obaveza koje, po rečima u Preambuli, imaju koristi od kolektivnog ostvarivanja” (vidi, *mutatis mutandis*, *Loizidou v. Turkey* (preliminarne primedbe), presuda od 23. marta 1995, Serija A br. 310, str. 26, § 70).”

56. Sud je zaključio da „obaveza iz člana 34 o neometanju delotvornog ostvarivanja prava na podnošenje i nastavak postupka žalbe podnosiocu predstavke daje pravo proceduralne prirode – koje se može ostvariti u postupku utvrđivanja povrede Konvencije – a koje se razlikuje od materijalnih prava navedenih u 1. odeljku Konvencije ili njenim Protokolima,, (vidi, na primer, *Shamayev and Others v. Georgia and Russia*, br. 36378/02, § 470, ECHR 2005-III).

57. Sud je u navedenom predmetu *Mamatkulov* smatrao da nesprovođenje privremene mere određene u skladu sa pravilom 39 Poslovnika Suda može da dovede do kršenja člana 34 Konvencije:

“104. Privremene mere su određivane samo u ograničenim oblastima. Iako dobija veliki broj zahteva za privremene mere, Sud u praksi primenjuje pravilo 39 samo kada postoji neposredna opasnost od nepopravljive štete. Premda Konvencija ne sadrži nijednu konkretnu odredbu vezanu za domene na koje će se pravilo 39 odnositi, zahtevi za njegovu primenu se obično odnose na pravo na život (član 2), pravo lica da ne bude podvrgnuto mučenju ili nečovečnom postupanju (član 3), i, izuzetno, na pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života (član 8) ili ostala prava zajemčena

Konvencijom. Velika većina predmeta u kojima su određene privremene mere odnosi se na postupke deportacije i ekstradicije.

...

125. ... prema sistemu Konvencije, privremene mere, dosledno primenjivane u praksi ... igraju ključnu ulogu u izbegavanju nepopravljivih situacija koje bi sprečile Sud da propisno razmatra predstavku i da u odgovarajućim slučajevima obezbedi podnosiocu predstavke praktičnu i delotvornu korist od ostvarivanja prava iz Konvencije. Shodno tome, nesprovođenje privremenih mera od strane tužene Države će narušiti delotvornost prava na pojedinačnu predstavku zajemčenog članom 34 i zvaničnu obavezu Države iz člana 1 da štiti prava i slobode utvrđene Konvencijom.

Određivanje privremene mere, kao u ovom predmetu, ne samo da omogućuje Sudu da delotvorno razmatra predstavku već i da obezbedi da zaštita koju Konvencija pruža podnosiocu predstavke bude delotvorna; određene mere kasnije omogućavaju Komitetu ministara da nadzire izvršenje pravosnažne presude. Takve mere stoga omogućavaju Državi u pitanju da se povinuje obavezi da poštuje pravosnažnu presudu Suda, koja je pravno obavezujuća shodno članu 46 Konvencije.

...

128. ... Nesprovođenje privremene mere od strane neke Države ugovornice treba posmatrati kao sprečavanje Suda da delotvorno razmatra žalbu podnosioca predstavke i kao ometanje delotvornog vršenja njegovog prava i, shodno tome, kao kršenje člana 34.“

58. Sud ponavlja da obaveza iz člana 34 *in fine* nalaže Državama ugovornicama ne samo da se suzdrže od vršenja pritiska na podnosiocima predstavki, već i od svakog postupanja ili nepostupanja koje bi uništavanjem ili uklanjanjem predmeta neke predstavke obesmisli ili na drugi način sprečilo Sud da tu predstavku razmatra u uobičajenom postupku (*ibid.*, § 102). Jasno je na osnovu svrhe ovog pravila, koje treba da obezbedi delotvornost prava na pojedinačnu predstavku (v. stav 86 više), da su namere ili razlozi datog postupanja ili nepostupanja od malog značaja prilikom ocenjivanja da li je poštovan član 34 Konvencije (v. stav 78 više). Ono što jeste značajno je da li je situacija, do koje je došlo zbog postupanja ili nepostupanja vlasti, u skladu sa članom 34.

59. Isto važi i u pogledu sprovođenja privremenih mera predviđenih pravilom 39, obzirom na to da Sud takve mere određuje kako bi obezbedio delotvornost prava na pojedinačnu predstavku (v. stav 86 više). Sledi da do povrede člana 34 dolazi kad vlasti neke Države ugovornice ne preduzmu sve razumne korake koje su mogle da preduzmu kako bi sprovele meru koju je odredio Sud.

60. Pored toga, Sud želi da naglasi da je cilj privremene mere da čuva i štiti prava i interese strana u sporu pred Sudom do konačne odluke u slučajevima u kojima postoje uverljive tvrdnje o opasnosti od nepopravljive štete po uživanje nekog od suštinskih prava iz Konvencije od strane podnosioca predstavke. Iz same prirode privremenih mera sledi da će Sud često morati u veoma kratkom roku da donese odluku da li da odredi takve mere u cilju sprečavanja neposredne moguće štete. Shodno tome, čest je

slučaj da sve činjenice predmeta ne budu utvrđene sve dok Sud ne presudi o meritumu žalbe na koju se mera odnosi. Takve mere se određuju upravo radi očuvanja sposobnosti Suda da izrekne takvu presudu posle delotvornog razmatranja žalbe. Do tog trenutka će Sud možda neizbežno morati da odredi privremene mere na osnovu činjenica kojima će se, uprkos što na prvi pogled potvrđuju osnovanost takvih mera, kasnije nešto dodati ili koje će biti osporene, čak u tolikoj meri da će opravdanost tih mera biti dovedena u pitanje.

Iz istih razloga, činjenica da do štete koju je privremena mera trebalo da spreči nije ni došlo iako Država nije u potpunosti sprovela privremenu meru podjednako je beznačajna za ocenu da li je ova Država ispunila svoje obaveze iz člana 34.

61. Prema tome, Država ugovornica nema mogućnost da sopstvenom ocenom zameni ocenu Suda o tome da li je postojala stvarna i nepopravljiva šteta po podnosioca predstavke u vreme određivanja privremene mere. Niti je na domaćim vlastima da odlučuju o rokovima u kojima će sprovesti privremenu meru ili o meri u kojoj je treba sprovesti. Na Sudu je da potvrdi sprovođenje privremene mere, a Država koja smatra da poseduje materijale kojima može da uveri Sud da ukine privremenu meru treba o tome da obavesti Sud (vidi, *mutatis mutandis*, *Olaechea Cahuas v. Spain*, br. 24668/03, § 70, ECHR 2006-X; *Tanrikulu v. Turkey* [GC], br. 23763/94, § 131, ECHR 1999-IV; i *Orhan v. Turkey*, br. 25656/94, § 409, od 18. juna 2002).

62. Sama formulacija privremene mere predstavlja polaznu tačku za utvrđivanje da li je tužena Država sprovela tu meru (vidi, *mutatis mutandis*, analizu Međunarodnog suda pravde koja se odnosi na formulaciju njegove privremene mere i njenog stvarnog sprovođenja u predmetu *LaGrand*, navedenu u stavu **Error! Reference source not found.** više). Sud će stoga da razmotri da li je tužena Država poštovala slovo i duh privremene mere koja joj je određena.

63. Prilikom razmatranja žalbe o kršenju člana 34 u pogledu navodnog nesprovođenja privremene mere od strane neke Države ugovornice, Sud stoga neće ponovo da razmatra da li je odluka o primeni privremene mere bila ispravna. Na tuženoj Državi je da Sudu dokaže da je privremena mera sprovedena, ili da je u izuzetnim slučajevima postojala objektivna prepreka koja je sprečila njeno sprovođenje i da je Država preduzela sve razumne korake kako bi prepreku uklonila i o toj situaciji obavestila Sud.

2. *Primena navedenih načela na ovaj predmet*

64. Sud primećuje da Država u ovom predmetu nije osporavala svoju obavezu iz člana 34 Konvencije da sprovede meru koju je odredio Sud. Tačnije, tvrdila je da su nadležne vlasti učinile sve u svojoj moći da sprovedu ovu meru. Kašnjenje do kojeg je pri tom došlo bilo je ograničeno i u potpunosti prouzrokovano nesrećnim i objektivnim okolnostima van

kontrole vlasti. Kašnjenje u svakom slučaju nije prouzrokovalo nepopravljivu štetu po zdravlje podnosioca predstavke i nije ga sprečilo da nastavi postupak žalbe pred Sudom, te se ono iz tih razloga ne može smatrati povredom člana 34 Konvencije.

Sud će sada da razmotri da li su domaće vlasti ispunile svoje obaveze iz člana 34.

(a) Da li je došlo do nesprovođenja privremene mere

65. Sud primećuje da je privremena mera određena u četvrtak 10. novembra 2005. uključivala nalog vlastima da se suzdrže od jednog čina, naime, od premeštanja podnosioca predstavke iz neurološkog centra. Međutim, iako su postale svesne privremene mere najkasnije u petak, 11. novembra 2005. ujutro (v. stav 54 više), vlasti tog dana nisu sprečile transfer podnosioca predstavke. Treba imati u vidu da je advokat podnosioca predstavke u svom zahtevu podnetom sudu 11. novembra 2005. ujutro izričito naveo da u svakom trenutku može doći do premeštanja podnosioca predstavke iz neurološkog centra i da je zahtevao hitnu zabranu kojom bi se takav potez sprečio, a na osnovu privremene mere koju je odredio Sud (v. stavove 55 i 56 više). Država nije pružila nikakve dokaze kojima bi potkrepila svoju izjavu da je podnosilac predstavke premešten iz neurološkog centra 10. novembra 2005. Država je istovremeno podnela dokument kojim potvrđuje da je lečenje podnosioca predstavke u zatvorskoj bolnici započelo 11. novembra 2005. Obzirom na stroge zahteve vezane za prijem u ustanovu, kao što je zatvorska bolnica, tačni datum dolaska podnosioca predstavke je morao da bude evidentiran. Država je, međutim, odlučila da ne podnese nikakvu evidenciju koja bi potkrepila njenu tvrdnju da je podnosilac predstavke tu ranije prebačen. Sud stoga na može da zaključi da je utvrđeno da je podnosilac predstavke bio premešten u zatvorsku bolnicu pre no što je Država saznala za privremenu meru koju je odredio Sud.

Sledi da Država nije sprovela privremenu meru.

(b) Da li su postojale objektivne prepreke sprovođenju privremene mere

66. Država je takođe izjavila da nije bilo moguće sprovesti privremenu meru do kasnih večernjih časova u ponedeljak, 14. novembra 2005. kada je mera zaista sprovedena. Odluku o mestu pritvora podnosioca predstavke do suđenja mogao je da donese samo sud koji je postupao po njegovom predmetu, a Kancelarija pravnog zastupnika Države je tom sudu pisala u petak, 11. novembra 2005, na dan kada je saznala za privremenu meru. Sud je pokušao da sazove sve strane tog dana, i, kada se ispostavilo da je to nemoguće u tako kratkom roku, održao je sastanak sledećeg radnog dana, 14. novembra 2005. Konačno, Država je tvrdila da je njena Kancelarija pravnog zastupnika odmah preduzela korake kako bi obezbedila sprovođenje privremene mere time što je pisala sudu 11. novembra 2005.

67. Sud prima k znanju odgovor Vrhovnog pravosudnog veća advokatu podnosioca predstavke (v. stav 59 više), iz kojeg proizlazi da to pismo nije stiglo u sud do popodnevnih časova u ponedjeljak, 14. novembra 2005. Obzirom da je poslato faksom, teško da je bilo poslato u petak, 11. novembra 2005, kao što samo pismo dokazuje jer se na njemu nalazi prijemni pečat Okružnog suda sektora Centar datiran 14. novembra 2005. Prema odluci koju je sud doneo tog datuma, pravni zastupnik Države je istog dana podneo sudu zahtev da sprovede privremenu meru. Ovo predstavlja nemar u suprotnosti sa zahtevom o preduzimanju svih razumnih koraka kako bi se obezbedilo trenutno sprovođenje privremene mere čak i pod pretpostavkom da je pismo zaista potpisano 11. novembra 2005. ali da nije poslato do 14. novembra 2005. ili da je poslato poštom 11. novembra 2005. zbog čega je sa zakašnjenjem stiglo u sud.

68. Takav nemar se takođe odražava i u činjenici da 11. novembra 2005, u petak, koji je radni dan u Moldaviji, niko u Kancelariji pravnog zastupnika Države nije bio na raspolaganju da odgovara na hitne pozive iz Sekretarijata. Sud ovo smatra zabrinjavajućim jer, nezavisno od hitnosti i ozbiljnosti bilo kog predmeta koji je mogao da bude predmet privremenih mera u četvrtak 10. novembra 2005, domaće vlasti su pokazale nepostojanje opredeljenosti da Sudu pomognu u sprečavanju počinjavanja nepopravljive štete. Propusti ove vrste su u suprotnosti sa dužnostima Država ugovornica iz člana 34 u pogledu njihovog kapaciteta da sa potrebnom ažurnošću sprovedu privremene mere.

69. U pogledu postupaka domaćeg suda, Sud ponavlja da privremene mere moraju hitno da se sprovedu (v. stav 86 više). S tim u vezi, primećuje da ništa u spisima ne potkrepljuje tvrdnju Države da je sud u petak 11. novembra 2005. pokušao da sazove strane u postupku protiv podnosioca predstavke. U stvari, u ovom postupku su postojale samo dve strane u postupku: podnosilac predstavke i tužilaštvo. Podnosilac predstavke i njegov advokat su očigledno bili spremni da učestvuju na tom sastanku. Sud sumnja da tužilaštvo nije moglo da pošalje nekog tužioca na hitnu raspravu koju je zakazao sud. Sama rasprava se nije odnosila na meritum krivičnog postupka protiv podnosioca predstavke, već na proceduralno pitanje o tome da li će on biti zadržan u medicinskoj ustanovi u kojoj se već nalazio. Niko nije tvrdio da bi dalje lečenje podnosioca predstavke u neurološkom centru predstavljalo bilo kakvu opasnost po istragu ili javni red. Stoga uopšte nije bilo neophodno da raspravi prisustvuje tužilac koji je vodio predmet protiv podnosioca predstavke i sud je mogao da pozove bilo kog drugog tužioca.

70. U svakom slučaju, čak i pod pretpostavkom da je sud smatrao da je neophodno da određeni tužilac prisustvuje raspravi i da nije bio u stanju da ga pronađe, ili da je postojala neka druga prepreka održavanju rasprave, sud je na osnovu člana 246 Zakonika o krivičnom postupku (v. stav 60 više) bio obavezan da usvoji odluku u kojoj to obrazlaže. Međutim, sud nije doneo

nikakvu odluku u petak 11. novembra 2005 i ni na koji način nije reagovao na zahtev koji je advokat podnosioca predstavke podneo tog dana.

Za razliku od ovih događaja, Sud primećuje da je taj isti sud u ponedeljak 14. novembra 2005. bio u mogućnosti da u roku od nekoliko sati donese odluku o zahtevu za promenu mesta gde će podnosilac predstavke biti lečen (v. stav 41 više). Slična situacija se dogodila 29. novembra 2005 (v. stav 57 više). To pokazuje da je sud mogao brzo da reaguje na važne događaje. Međutim, iz nekog neobjašnjivog razloga, sud nije na isti način reagovao na zahtev za sprovođenje privremene mere.

71. Čak i pod pretpostavkom da je sud na neki način bio sprečen da razmotri zahtev advokata podnosioca predstavke u petak, 11. novembra 2005, mogao je da razmotri taj zahtev mnogo ranije nego što jeste. Prema utvrđenoj praksi (v. stav 61 više), prvostepeni sudovi su obavezni da imenuju dežurne sudije koje razmatraju sve hitne zahteve tokom vikenda ili javnih praznika. Predmet podnosioca predstavke vodila je predsednica Okružnog suda sektora Centar, na koju je lično naslovljena žalba od 11. novembra 2005. Ona stoga nije mogla da ne bude svesna činjenice da je neki sudija bio dežuran i, shodno tome, da je privremena mera koju je odredio Sud mogla da bude razmotrena i tokom vikenda.

72. Na domaćim sudovima je da ocenjuju dokaze koji su im predstavljeni, uključujući i dokaze koje je predstavio samo podnosilac predstavke ili njegov zastupnik a u pogledu postojanja privremene mere koju je odredio Sud. Pri tom im je često potrebno zvanično obaveštenje nadležnog državnog organa, kao što je to pravni zastupnik Države. U ovom slučaju, Okružni sud sektora Centar nije izrazio nikakvu sumnju u pogledu autentičnosti pisma Suda, kada je primio primerak tog pisma koje je faksom prosleđeno advokatu podnosioca predstavke. Niti je sazvaio hitnu raspravu kako bi potvrdio autentičnost privremene mere u svetlu izjava strana u postupku. Konačno, sud je reagovao tek pošto je putem faksa primio pismo od pravnog zastupnika Države (v. stav 59 više) u ponedeljak, 14. novembra 2005. u 14:19 časova.

73. U svetlu svega navedenog, Sud zaključuje da Država nije dokazala postojanje ijedne objektivne prepreke sprovođenju privremene mere koja je tuženoj Državi određena u ovom predmetu.

(c) Da li treba uzimati u obzir zdravstveno stanje podnosioca predstavke prilikom ocene poštovanja člana 34 Konvencije

74. Država je u svojim napomenama pred Velikim većem po prvi put podnela argumente i medicinske dokaze koji pokazuju da opasnost po podnosioca predstavke nije bila toliko ozbiljna koliko se ranije verovalo a naročito da terapija hiperbaričnim kiseonikom nije neophodna za lečenje ijedne od oboljenja podnosioca predstavke. Stoga, kako je tvrdila, činjenica da su vlasti sprovele privremenu meru tri dana pošto su o njoj obaveštene nije uticala na sposobnost podnosioca predstavke da nastavi postupak žalbe

pred Sudom, niti ga je izložila opasnosti od nepopravljive štete. Shodno tome, nije došlo do kršenja člana 34.

75. Sud je međutim u više navrata zaključivao da je došlo do povrede člana 34 nakon što je utvrdio da su domaće vlasti preduzele korake usmerene na odgovaranje podnosioca predstavke od žalbe ili na sprečavanje Suda da propisno razmotri predmet, čak i u slučajevima kada su se takvi napori u konačnom ishodu pokazali neuspešnim (vidi, *mutatis mutandis*, *Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia* [GC], br. 48787/99, § 482, ECHR 2004-VII, i *Shtukaturov v. Russia*, br. 44009/05, § 148, od 27. marta 2008). Na osnovu spisa ovog predmeta se čini da moldavske vlasti nisu bile svesne navodnog nepostojanja opasnosti po život i zdravlje podnosioca predstavke u vreme događaja kao i mnogo kasnije. Nisu predočile Sudu nikakve dokaze koji su mogli da dovedu u sumnju zdravstveno stanje podnosioca predstavke ili neophodnost neke od terapija. U takvim okolnostima, ne postoji nikakvo objašnjenje za to što nisu u tom trenutku preduzele hitne korake radi sprovođenja privremene mere i smanjenja pretpostavljene opasnosti po podnosioca predstavke. Takvo nesprovođenje treba u najmanju ruku smatrati nemarnim omogućavanjem nastavka situacije koja je, koliko je bilo poznato u to vreme, mogla da rezultira nepopravljivom štetom po podnosioca predstavke i time liši postupak njegovog predmeta. Činjenica da do opasnosti na kraju krajeva nije ni došlo i da kasnije pribavljene informacije ukazuju na to da je ta opasnost možda bila preuveličana ne menja činjenicu da su stav i nepostupanje vlasti bili suprotni njihovim obavezama iz člana 34 Konvencije.

(d) Zaključak

76. Sud zaključuje da domaće vlasti nisu ispunile svoju obavezu da sprovedu privremenu meru u pitanju i da u okolnostima ovog predmeta ne postoji ništa što može da ih oslobodi te obaveze.

77. Shodno tome, došlo je do kršenja člana 34 Konvencije.

[.....]

IZ OVIH RAZLOGA, SUD

1. *Zaključuje*, sa petnaest glasova za i dva glasa protiv, da je prekršen član 3 Konvencije;
2. *Zaključuje*, sa šestnaest glasova za i jednim glasom protiv, da je prekršen član 5(1) Konvencije;
3. *Zaključuje* jednoglasno da nije neophodno da posebno razmatra žalbe podnosioca predstavke o kršenju stavova 3 i 4 člana 5 Konvencije;

4. *Zaključuje*, sa devet glasova za i osam glasova protiv, da je prekršen član 34 Konvencije;
5. *Zaključuje*, sa petnaest glasova za i dva glasa protiv
 - (a) da tužena Država mora u roku od tri meseca podnosiocu predstavke da isplati sledeće iznose konvertovane u valutu tužene Države po kursu na dan isplate:
 - (i) 2.080 evra (dve hiljade osamdeset evra) na ime materijalne odštete, kao i sve poreze naplative podnosiocima predstavke;
 - (ii) 15.000 evra (petnaest hiljada evra) na ime nematerijalne štete, kao i sve poreze naplative podnosiocima predstavke;
 - (iii) 7.000 evra (sedam hiljada evra) na ime izdataka i troškova, kao i sve poreze naplative podnosiocima predstavke;
 - (b) da od isteka gore navedena tri meseca do isplate bude zaračunata zatezna kamata na navedeni iznos po stopi jednakoj graničnoj aktivnoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uvećanoj za tri procentna poena;
6. *Odbacuje*, jednoglasno, ostatak zahteva podnosioca predstavke za pravično zadovoljenje.

Sačinjeno na engleskom i francuskom jeziku i izrečeno na javnoj raspravi u zgradi Suda u Strazburu 10. marta 2009.

Vensan Beržer
jurist

Žan-Pol Kosta
predsednik

Shodno članu 45(2) Konvencije i pravilu 74(2) Poslovnika Suda, uz ovu presudu su priložena sledeća izdvojena mišljenja:

- (a) Delimično izdvojeno mišljenje sudije Koste;
- (b) Delimično izdvojeno mišljenje sudije Šikute;
- (c) Delimično izdvojeno mišljenje sudije Malinvernija, kom su se pridružile sudije Kosta, *Jungwiert*, *Myjer*, *Sajó*, Lazarova Trajkovska i *Kakakaş*;
- (d) Zajedničko izdvojeno mišljenje sudija *Myjer* i *Sajó*;
- (e) Izdvojeno mišljenje sudije *Sajó*.

J.-P.C.
V.B.